

ISSN 2450-6486

[www.http://ehs.eeipsy.org](http://ehs.eeipsy.org)DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2021.1.10>

УДК 37.015.31:7

Оксана КОМАРОВСЬКА

Художньо-інтонаційний образ життя в уявленні дитини: педагогічний ракурс

OXSANA KOMAROVSKA. Artistic into national way of life in the epresentation of the child. *The content of artistic space as an objective basis for the formation of personality values is revealed. Shown coexistence in the artistic space of pedagogically managed and spontaneous information flows and their role in shaping the value sphere of the child. The definition of artistic intonation as a semantic feature of an artistic product (musical, plastic intonation, logosfery, visual image as rolled intonation) is substantiated and introduced into the pedagogical context. The interpretation of the artistic-intonational way of life as a subjective factor in the formation of a person's artistic value of a person is proposed. The contents of the artistic-intonational way of life in the representation of children are highlighted. The accent is made on the subjectivity of the child in the artistic space as a mechanism for the formation of its values in art. The logic of the change of the artistic-intonational image in the historical and cultural perspective is shown. The author's explanation of the peculiarities of the formation of artistic values of children as objective and deterministic by socio-cultural processes is presented. The objectivity of the formation of subcultures as personal semantic entities, as well as*

the tendency to deepen the closure of subcultures in the modern art space, which highlights the difficulties of pedagogical influence on the inner world of the child, is demonstrated.

Keywords: *artistic values, art space, personal artistic value, artistic-intonational lifestyle, subculture.*

Постановка проблеми та її актуальність. Звернення до поняття «художньо-інтонаційного образу» життя зумовлене загостренням проблеми цінностей у суспільстві. Категорією «цінність» оперують всі людинознавчі науки. В контексті мистецької освіти йдеться про ті особистісні цінності людини, які формуються у неї *через* спілкування з мистецтвом. У свою чергу, вони надбудовуються на цінностях людини у власне мистецькій сфері. Розуміння зв'язку «особистісна мистецька цінність – особистісна цінність через мистецтво» дозволить віднайти педагогічні механізми впливу на духовний розвиток людини. Особистість із розвиненою емоційно-почуттєвою сферою і саморефлексією буде здатною осмислено і вмотивовано творити культуру власного життя, впливати на культуру суспільства, орієнтуючись на власну систему цінностей.

Роль мистецтва у цьому процесі визначається винятковістю позиціонування у системі людської свідомості. А саме: художньо-образна природа мистецтва невід'ємна від емоційно-чуттєвої сфери людини і її здатності художньої емпатії та рефлексії, індивідуалізованого перетворення будь-яких явищ докільця. Таке перетворювання спрямовує кожного своєрідно конструювати власний «образ докільця» і художньо його переживати. У таких переживаннях людина спирається на вже сформовані власні цінності і одночасно вкладає в них знайому і близьку їй інформацію.

Правомірною є гіпотеза: вплив мистецтва на формування ціннісної сфери дитини значно посилюється, якщо її особистісні художні (мистецькі) цінності вступають у резонанс із загальноновизнаними художніми цінностями, які існують об'єктивно в художньому просторі. Отже, для формування особистісних мистецьких цінностей у зростаючої особистості їй необхідно увійти в об'єктивний художній простір, бути вмотивованою і здатною його персоналізувати і у такий спосіб власноруч створювати власне художнє середовище на правах рівноправного суб'єкта.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Аналізуючи феномен *цінностей* спираємось на його

сучасні психолого-педагогічні тлумачення, які доповнюються і кореспондують із висновками культурологічних, соціологічних, естетико-філософських досліджень (І. Бех, С.Кримський, Л.Левчук, А.Ручка, Г.Шевченко та інші). Так, у поясненні психологічних механізмів утворення особистісних цінностей І. Бех підносить на найвищий щабель цінність духовну, що виступає «породжувальною клітиною духовності» і кваліфікується як «високосмислове, безумовне за виникненням утворення, на основі якого особистість формує власне «Я-духовне і реалізує його у своїй життєдіяльності». Вчений доходить важливого для розуміння педагогічних механізмів утворення художніх цінностей, а саме: оволодіння цінністю є процесом *свідомого привласнення* її особистістю [2, с. 6, 7], тобто емоційного переживання свого знання про неї і рефлексії власного переживання.

Суттєвою для розуміння зазначених механізмів є і ще однією вихідною позицією для його пошуків слід визнати тезу Г. Шевченко. Так, учена співвідносить цінність з ідеалом особистості і акцентує увагу на єдності загально визнаного суспільного та особистісного ідеалів; при цьому підкреслює унікальність і детермінованість мистецьких ідеалів культурою кожної історичної епохи: кожна епоха вибудовувала свою модель естетичного образу Людини [12, с. 296]. Звернімо увагу на тезу-орієнтир оптимального педагогічного механізму: «міра культурності індивіда має відповідати рівню шкали цінностей національної і всесвітньої культури, що згармонізовує культуру зовнішню і внутрішню [12, с. 298].

Важливими для розкриття проблеми є також дослідження поняття *інтонації*, що є усталеним у мистецтвознавстві (Б. Асаф'єв, В. Медушевський, Б. Яворський), а також праці, що розкривають природу, впливу мистецтва на особистість.

Мета статті – окреслити сутність «художньо-інтонаційного образу життя» у зв'язку з мистецькими цінностями особистості.

Виклад основного матеріалу. Вихідною ідеєю теоретичної розвідки є позиціонування «художньо-інтонаційного образу» сучасного життя як посередника між об'єктивним художнім простором і художніми цінностями людини.

Що саме вкладаємо в поняття «художньо-інтонаційний образ» у педагогічному контексті? Як зіставлено «інтонацію» з «художнім образом» життя? Зупинимось на таких позиціях:

- інтонаційність – це смислова ознака художнього простору буття людини; художній простір, як частина освітнього

простору, утворюється педагогічно керованим і стихійним інформаційними потоками;

- художній простір втілюється в художньо-інтонаційному образі; художньо-інтонаційний образ є ціннісним привласненням людиною інтонації.

Для введення дефініції «інтонаційність», «інтонування» у художньо-педагогічну площину і ефективного оперування ним педагогікою мистецтва звернімо увагу: видатний теоретик музичного мистецтва початку ХХ століття Б. Яворський тлумачив інтонацію як *прояв життя у всезагальному значенні і стверджував: “усякий прояв життя є змістом людської мови, яка має два різновиди – звуковий і пластичний”* [13, с. 2]. Вочевидь, «зміст людської мови» вчений розумів як проживання сенсів і олюднення такого переживання у звуковій та пластичній формі. Звук і пластика розгортаються в часі і є зовнішнім проявом *внутрішнього перебігу переживання, тобто інтонування сенсів.*

Інший теоретик музики і музичний педагог Б. Асаф'єв, автор відомої інтонаційної теорії, також дійшов висновку: інтонація – це “якість осмисленого вимовлення” [1, с. 259], що породжується переживанням.

Надзвичайно цікавий аналіз інтонаційності читаємо у В. Медушевського, який стверджує: «усі мистецтва інтонаційні по суті... Інтонація мистецтва, головна його специфічна властивість, цілісно вбирає в себе енергії, що діють у суспільстві і утворюють атмосферу життя: енергії віри або розгубленості, святого натхнення або байдужості, духовної збадьореності або цинізму, велике уповання або світоглядну зневіру. В душі людини енергії життя вивільнюються – і надають йому той чи інший стрій, духовний або антидуховний» [5]. Фактично у цьому твердженні В.Медушевського є підказка до знаходження механізму переходу об'єктивної художньої цінності в особистісну.

Наведені тлумачення музичної інтонації легко проектується і на інші «інтонації», передусім, у процесуальних мистецтвах, де художній образ розгортається в часі. Наприклад, на хореографію, де інструментом танцівника є його власне тіло, а художній образ народжується як синкретичне музично-пластичне «інтонування смислів» танцівником. У мистецтві драматичного театру інтонаційність вкладена у вербальний текст і ще більше – у підтекст. Цей смисловий підтекст утворюється цілим комплексом

виразних засобів театральної дії (побудовою і розгортанням мізансцен, сценографічним і музично-звуковим рядом, світловою партитурою тощо). У театрі «інтонаційність» як оприлюднення перебігу емоції, переживання, стає притаманною навіть візуальному (сценографічному) рішенню, що підпорядковується динаміці сценічної дії. У такому сенсі можна говорити і про «статичне» образотворче мистецтво, архітектуру – як про «згорнуту» інтонацію: образ створюється митцем у його власному переживанні-інтонуванні і перед глядачем постає в «оформленому» вигляді; але розкодування смислів глядачем є зворотнім інтонуванням: рух від сприймання реципієнта до авторського задуму.

Таким чином, людина занурена в широкий спектр художнього інтонування, незалежно від того, чи усвідомлює вона інтонаційні смисли. Увесь різноманітний спектр інтонування втілений у художніх феноменах і утворює динамічний і цілісний художній простір. У такому просторі взаємодіють суб'єкти (митці, реципієнти, соціокультурні й мистецько-освітні інституції тощо), а інтонація втілюється в різноманітні об'єкти – продукти художньої творчості.

Очевидно, що особистісні художні цінності і загалом художньо-естетична свідомість людини певної епохи формується під впливом такого різноманітного спектру «інтонаційних смислів» і залежить від того, що ж саме з цього простору особистість відбирає для себе, який сегмент простору вона персоналізує.

Саме тому мистецька педагогіка актуалізує поняття *інтонаційності художнього простору*: це спонукає педагогів шукати шляхи оптимального занурення учнів у неї, способів формування мотивації і вмінь обирати необхідну для себе у певний час «інтонацію» (звукову, пластичну, візуальну, вербально-поетичну тощо) як самопізнавальну дію.

У результаті занурення в музику, художнє слово, театр, хореографію, образотворче мистецтво в уявленні дитини створюється певний «художньо-інтонаційний образ» життя: чим багатограннішим він буде, тим багатшим буде внутрішній світ людини, тим більше можливостей для пізнання і самопізнання такий «образ» відкриває для неї. Очевидний зв'язок: розширення художньо-інтонаційного ареалу пізнання створює сприятливу ситуацію вибору особистості щодо її мистецьких уподобань-інтересів-смаків-цінностей.

Таким чином, *інтонаційність художнього простору* в педагогічному контексті трактуємо як дещо об'єктивне; вона існує як даність, що

пізнається (або не пізнається) людиною у визначених нею самою векторах. Не-пізнання спричиняється не-бажанням і не-знанням дитини про існування того чи іншого художнього явища.

Натомість «художньо-інтонаційний образ» трактуємо як дещо притаманне самій людині, що було нею пережито, відрефлексовано і стало часткою внутрішнього світу як особистісна цінність.

Отже, педагогічний механізм «інтонування» розуміємо як емоційне співпереживання дитиною світу певними виразними засобами мистецтва, що детермінує народження в неї власного *слухового, візуального, пластично-рухового* полів – як *пережитих художньо-інтонаційних образів* світу: це привласнена нею логосфера, інтонаційно-звуковий (музичний), інтонаційно-пластичний (хореографічний, руховий), колірний, графічний, синтетичний образи світу, «архітектурний портрет епохи» тощо.

З віковим зростанням і набуттям художнього досвіду може відбуватися природний перехід від мистецьких уподобань одного художньо-інтонаційного образу до іншого. Але такі зміни не означають перехід дитини від нижчого рівня уподобань-інтересів-смаків до вищого, від гіршого до кращого. Адже з кожного твору як інтонаційно-сислової системи кожен відбирає зрозумілу для себе частину інформації, стає у сприйманні або у виконавській інтерпретації співтворцем автора. Якщо ж уявити весь художньо-інтонаційний простір як єдиний величезний і безмежний «твір мистецтва», то з нього також кожен буде намагатися обирати зрозуміле для себе і вводити у свій внутрішній світ як цінність.

Для розуміння витоків мистецьких цінностей зростаючої особистості важливо усвідомлювати: художньо-інтонаційний простір, а отже його переживання людиною, динамічні в *часі* (зміна історико-культурних епох) і *просторі* (за національними, етнокультурними ознаками). У кожному історико-культурну епоху акцентуються домінантні види мистецтва (О. Кривцун, В. Міхальов та інші), що визначають домінантну інтонацію. За такою інтонацією в мистецтвознавстві закріпилася назва «інтонація епохи» (Б. Асаф'єв). Важливо розуміти: інтонація певної історико-культурної епохи концентрує в собі найтиповіші і найзначущі, випробувані часом інтонації попередніх епох, усього художнього досвіду людства: міць шедеврів спирається на «сконденсований в них мовний досвід тисячоліть» [5]. Ось чому класичне мистецтво і фольклор так важливі для освоєння людиною, особливо в дитячому віці. Актуальність

класики і народної традиції залишається завжди: багатогранні художні образи припускають відкритість і багатоманітність прочитань; змінюються лише смислові нюанси інтерпретацій в різні часи. Д. Ліхачов позначив цей феномен як результат динамічної зустрічі культури минулого та інтерпретаційної культури тієї епохи, в якій твір продовжує жити [4].

Яким є об'єктивний художньо-інтонаційний простір у динаміці? Короткий історико-культурний екскурс допоможе пояснити логіку народження мистецьких цінностей сучасної особистості. Так, наприклад, інтонаційність професійного мистецтва Середньовіччя визначалася теоцентризмом: церква була замовником і «менеджером» відповідних жанрів як домінантних; у цей період про інтонаційність хореографії говоримо у площині народного танцю з його етнонаціональними особливостями; передпрофесійний театр представлений літургійною драмою. В культурі Ренесансу завойовує позиції музика і танець аристократичного середовища: придворний бальний танець визначає і музичну, і пластичну інтонацію, що пізніше стане орієнтиром для інтонаційного (музичного і пластичного) становлення класичного балету. 17 століття подарувало людству два домінантні стилі – бароко і класицизм, а в їхніх межах – народження опери і балетного театру, які привертали увагу найширших верств населення і визначали інтонаційність художнього простору. В українській культурі XVII ст. домінує так звана «козацько-барокова» інтонація, втілена у вертепних дійствах, стилістиці шкільного театру, думах; музика барокової доби у партесному хоровому багатоголоссі прагне рельєфної виразності, піднесеної експресії, декоративності і водночас динаміки контрастів, що визначає смисли художнього простору [3]. Європейське просвітництво 18 століття зосередило художню інтонацію на врівноваженості, гармонійності, пропорційності. В українському мистецтві знаковості утверджується знакова традиція професійного національного хорового стилю, а в інтонаційності втілюється передромантичне світовідчуття.

Домінантна інтонаційність європейського мистецтва XIX ст. випромінюється у творчості композиторів-романтиків, виростає із спільного світовідчуття цього часу: пошуки недосяжної мрії, бентежність, почуття самотності й водночас – із інтересу до фольклору в кожній національній культурі; втілюється в шедеврах романтичного балету («Сильфіда», «Жізель», «Лебедине озеро»), у концертності як соціально-культурному явищі, у демократизації

театральної мови. Український художньо-інтонаційний простір XIX ст. збагачується інтонаційними пошуками національно-сміслової ідентичності (І.Котляревський, Т.Шевченко, І. Франко, Л.Українка, С. Гулака-Артемівський, М.Лисенко, театральна плеяда корифеїв).

У XX ст. художня інтонаційність розширюється прискореними темпами порівняно з попередніми епохами, виходить за межі однієї типової інтонації, породжуючи неймовірний інтонаційно-смісловий «вибух» з його численними «ізмами» та свого роду мікстами культур у стильовому аспекті: «не стиль епохи, а епоха стилів» [5].

Зрештою, ХХІ ст. стрімко породжує строкатий, насичений протилежними тенденціями й ще більш динамічно змінюваний художньо-інтонаційний простір. Але строкатість породжує парадокс: з такого простору молода людина з усього різноманіття обирає вузько своє.

Влучно художньо-інтонаційний простір нашого часу в музичному і музично-театральному сегменті окреслює Ю. Чекан як «хаотичну інтонаційну багатоукладність», коли у звуковому просторі «на рівних співіснують та взаємодіють звукові вияви різних субкультур: академічна музика західноєвропейської традиції, авангард, аутентичний та вторинний європейський та позаєвропейський фольклор, музичне мистецтво так званого «менестрельного типу», «канонічна імпровізація» etc» [11].

Нині інтонаційність попередніх епох і найновіші художні пошуки наче збігається в єдиний потік, переживають дифузію, яка часто поєднує непоєднуване. Наприклад, характерною ознакою академічної традиції наших днів у вітчизняному мистецтві є нова хвиля осмислення жанрів духовної музики у творчості сучасних авторів – Л.Дичко, Є.Станковича, В. Польової, В. Степурка, багатьох інших; православна традиція хорового акапельного співу часто інструменталізується, наближається до західноєвропейської (творчість В. Рунчака, І.Щербакова). У театральному просторі здобувають популярності такі колективи, як ДаХа Браха, Львівський театр імені Леся Курбаса, пошуки Раду Поклітару, експерименти Гоголь-фесту, інші цікаві явища. Справжніми провокаціями сприймаються абсолютно несподівані прояви в оперному мистецтві, представлені, наприклад, творчим дуєтом І. Розумейка та Р. Григоріва (опера-реквієм «Йов», опера-цирк «Вавілон», сон-опера «Непрості», неоопера-жах «Гамлет»).

Школярі захоплюється і пластичною інтонаційністю «вуличних танців» (брейк-данс, street dance, хіп-хоп тощо); вона виявилася для них близькою своєю непередбачуваністю та відсутністю канонів; їх цікавить східна хореографія; вони із захопленням опановують спортивний рок-н-рол, дефіле; різні модифікації джазу тощо.

Поряд із наведеним так званим «епохальним» структуруванням художньо-інтонаційного простору актуальним для мистецької педагогіки є виокремлення етнонаціональних або географічно-культурних художньо-інтонаційних просторів, які також у різний спосіб перетворюються на художньо-інтонаційні образи життя в уявленні конкретної людини. До того ж, суттєво різняться художньо-інтонаційні образи різних поколінь як віддзеркалення цінностей; зрештою, кожна особистість як володар власної субкультури формує притаманний лише їй художньо-інтонаційний суб'єктивний образ.

Автор статті не ставить за мету детально і вичерпно окреслити інтонаційність сучасного художнього простору, що й неможливо здійснити завершено, з огляду на темпи змінюваності і суб'єктивності «образів життя». Але педагогіка мистецтва має мобільно реагувати на це дуже швидко розмежування площин утворення мистецьких уподобань-інтересів-смаків-цінностей різних людей й відокремлення їхніх інтонаційно-смыслових орієнтувань.

За будь-яких інформаційних орієнтирів, для визначення шляхів педагогічного впливу слід пам'ятати: у мистецькій інформації завжди присутнє притаманне їй «емоційне поле»; це «поле» на невербальному рівні контактує з емоційним полем людини, яка сприймає саме цей художній твір» [10, с. 25]. Лише за умови «збігу» і взаємопроникнення цих «полів» виникає так званий емоційний резонанс, який посилює дію об'єктивної мистецької цінності на внутрішній світ людини і спрямовує її уподобання в мистецтві, зумовлює її цінності.

Очевидно, що перед учителями постає проблема: для того, щоб виникло взаємопроникнення «полів» необхідне підґрунтя, в якому і буде перевірено можливість резонансу. Однак, як правило, сучасна дитина завчасно націлена на пошуки емоційного резонансу в достатньо вузькій, обмеженій нею ж установленими рамками частині інтонаційного простору.

У зв'язку з цим необхідно згадати про ризики впливовості й молодіжної субкультурності негативного смыслового звучання. Особливу тривогу викликає розвій «масової культури» тих

квазімистецьких зразків, які провокують примітивізацію й агресивність людських взаємин, насилля, втрату власного «Я». Культивуються форми самопрезентування, пов'язані з комерціалізацією і тиражуванням артоб'єктів.

Як вказують культурологічні дослідження, масова культура є об'єктивним породженням масового суспільства, масового виробництва і орієнтується на задоволення нижчих потреб і смаків пересічного споживача, а отже – бумерангом – формує відповідного рівня цінності [7, с. 64].

Таким чином, слід враховувати: для більшості школярів підліткового і раннього юнацького віку об'єктивна строкатість сучасного художньо-інтонаційного простору накладається ще на звужену вибірковість «свого» самої дитини; це має наслідком:

однобічне «поглинання» зростаючою особистістю певної, один раз і на тривалий час відібраної інтонаційності;

зростання темпів виштовхування усілякої «іншої» інтонаційності зі сприймання, що є тенденцією, яка впливає з попередньої.

Як наслідок, виникає ризик утворення у свідомості юної людини деформованого – обмеженого, замкненого, звуженого за смислами – художньо-інтонаційного образу життя, який міцно входить в її особистісні цінності.

Так чи інакше, через художню інтонаційність юна особа пізнає світ, створюючи власне уявлення про нього і позиціонує себе саме в ньому. Але ж художньо-інтонаційний образ реального життя конкретизується в її уяві на підґрунті її ж світоглядних конструктів, художньої ментальності. Для багатьох підлітків субкультурні межі окреслюють єдине джерело пізнання світу через художній простір як інтонаційно-смыслову систему; у відповідь у них формуються морально-етичні, вчинкові установки на подальше життя.

Соціологічні дослідження останніх років підтверджують, що «ціннісні вибори людей базуються на їхньому преференційному мисленні, що формується в молодому віці». Характерно, що таке мислення вбирає в себе не тільки належне, а й можливе і бажане, тому пов'язується з вільним вибором людини [9, с. 172]. Ці тези ще раз вказують на педагогічну значущість досягнення емоційного резонансу об'єктивного і суб'єктивного.

Звісно, навчання мистецтву, формування духовної сфери через естетичну культуру, насамперед, орієнтується на непересічні зразки світової спадщини, мистецькі традиції, що втілюють досвід та ідеали

поколінь. Однак, зрозуміло, що неврахування реальних уподобань школярів криє небезпеку непорозуміння й віддалення від цілей виховання і народження дійсних художніх цінностей особистості.

Отже, у мистецькій педагогіці актуалізується питання використання *позитивних чинників субкультурності* і толерантного переорієнтування школяра на кращі зразки молодіжної культури, зокрема й масової культури, що насправді є проблемою школи. Дослухаємось до думки Н. Миропольської: «уподобання у сфері мистецтва – це індивідуальні зацікавлення людини, ними можуть стати визначні твори окремої країни або всього людства, ... а також і цілий пласт «звичайного» – для власного задоволення... Головне – визнати і поважати автономність цих уподобань, аби не порушити індивідуально-особистісний простір» [6, с. 44].

Неможливо не погодитися з О. Ростовським у тому, що навчання мистецтву немислиме без зв'язку з часом і навколишнім світом, у якому живуть учні і функціонують цілком конкретні форми мистецтва, що їх цікавлять [8, с. 7]. Без цього у свідомості школяра виникає розрив між «мистецтвом для навчання» (опановується з почуття обов'язку) і «своїм мистецтвом», до якого вчитель і школа не мають стосунку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Окреслене питання потребує комплексного вивчення на перетині психології, педагогіки, естетики, мистецтвознавства, культурології, соціології.

У визначенні педагогічних механізмів впливу на художньо-інтонаційний образ життя школяра і далі – на особистісні цінності в мистецтві і через мистецтво припускаємо: першою сходинкою до цього має стати *художньо-інтонаційний простір навчального закладу* (по суті, художньо-освітній простір, який враховує аспект інтонаційного проживання смислів).

Такий простір скоректовуватиме уявлення учнів про «інтонацію життя». Його структура охоплює зміст уроків мистецтва, зміст подій позаурочного життя, яке насичене певною мистецькою інтонацією. Через реалізацію потенціалу уроку та позаурочного часу, дозволя й уможливорюється педагогічний вплив на мистецькі уподобання-інтереси-смаки школярів шляхом коригування художньо-інтонаційного образу життя в їхній свідомості.

References:

1. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс / Б. В. Асафьев. – [Изд. 2-е]. – Л. : Музыка, 1971. – 376 с.
2. Бех І.Д. Компонентна модель сходження зростаючої особистості до духовних цінностей / І.Д.Бех // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. – К., 2017. – Вип. 21, кн. 1. – С. 6 – 20.
3. Корній Л.П. Історія української музики/ Л.П.Корній. – Київ; Харків; Нью-Йорк: Вид М.П.Коць, 1996. – 313 с.
4. Лихачев Д. С. Два типа границ между культурами // Д. С. Лихачев // Очерки по философии художественного творчества / РАН, Ин-т рус. лит. – СПб. : Рус. балт. информац. центр БЛИЦ, 1996. – 159 с.
5. Медушевский В. В. Духовно-нравственный анализ музыки. Глава 4. Стил и стилевой анализ (Часть 1). Пособие для студентов педвузов [Електронний ресурс] / В. В. Медушевский – Назва з екрану. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/262768/>
6. Миропольська Н.Є. Від театральних уподобань до симфонійної особистості/ Н. Є. Миропольська // Мистецтво та освіта. – 2017. – № 3. – С44– 48.
7. Олійник О. Еволюція уявлень про масову культуру / Олександра Олійник // Культурологічна думка. – 2013. - № 6.С.61 – 67.
8. Ростовский О.Я. Теория і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2011. — 640 с.
9. Ручка А. Цінності та ціннісна зміна у сучасному суспільстві Культурологічна думка. – 2013. – № 6. – С. 172– 179.
10. Тютюнникова Т. Э. Видеть музыку и танцевать стихи...: творческое музицирование, импровизация и законы бытия / Т. Э. Тютюнникова. – 3-е изд. – М. : Книжный дом "Либроком", 2012. – 264 с.
11. Чекан Ю. І. Інфраструктура європейського музичного життя та особливості музичних текстів Нового часу [Електронний ресурс] / Ю. І. Чекан. – Назва з екрану. – Режим доступу:
12. <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/28742/1/%D0%AE.%20%D0%A7%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%BD.pdf>
13. Шевченко Г.П. Культура і мистецтво в ідеалотворенні особистості / Г.П.Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2016. – Вип. 6. – С.294-304.
14. Яворский Б. Л. Строение музыкальной речи. Материалы и заметки / Б. Л. Яворский / М., 1908. – 40 с.

Transliteration of References:

1. Asafiev B.V. (1971). Musical form as a process. [Pub. 2nd]. L.: Music. 376 pp.
2. Bech I.D. (2017). Component model of the ascension of a growing personality to spiritual values. Theoretical and methodological problems of education of children and pupils: Sb. sciences pr. K., 2017. Issue. 21, book 1. pp. 6-20.

3. Korniy L.P. (1996). History of Ukrainian Music. Kyiv-Kharkiv-New York: Edition of M.P. Kots. 313 p.
4. Likhachev D.S. (1996). Two types of boundaries between cultures. Essays on the philosophy of artistic creativity. RAS, In-t rus. Lit - St. Petersburg : Rus balto informats BLITS CENTER, 1996. 159 p.
5. Medushevsky V.V. Spiritual-moral analysis of music. Chapter 4. Style and Stylistic Analysis (Part 1). Handbook for students of pedagogical universities [Electronic resource] / VV Medushevsky - Title from the screen. - Access mode: <http://www.twirpx.com/file/262768/>
6. Myropols'ka N.E. (2017). From the theatrical preferences to the symphonic personality. Art and Education. No. 3. P. 44-48.
7. Oliynyk O. (2013). Evolution of representations about mass culture. Culturological Thought. 2013. № 6. P. 61-67.
8. Rostovsky O.Ya. (2011). Theory and methodology of musical education: Teaching method. manual. Ternopil: Educational book – Bogdan. 640 p.
9. Pen A. (2013). Values and Valuable Change in Modern Society Cultural Studies. No. 6. P. 172-179.
10. Tyutyunnikova T.E. (2012). To see music and dance poems ...: creative music, improvisation and laws of being. 3rd ed. M.: Book House "Librocom". 264 pp.
11. Chekan Yu.I. Infrastructure of European musical life and features of musical texts of the New time [Electronic resource] / Yu. I. Chekan. - Title from the screen. - Access mode.
12. Shevchenko G.P. (2016). Culture and art in the ideal creation of personality. Spirituality of personality: methodology, theory and practice. 2016. Voice over 6. P. 294-304.
13. Yavorsky B. L. (1908). Structure of musical speech. Materials and Notes. M. 40 p.

The Author

Komarovska Oksana Anatoliivna
*Doctor of Pedagogical Sciences,
Head of the Laboratory of Aesthetic Education
and Art Education,
Institute for Problems of Education of the
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.
<https://orcid.org/0000-0002-3679-9673>
Kyiv, Ukraine
E-mail: oksana.komarovska@gmail.com*

Abstracts

ОКСАНА КОМАРОВСЬКА. Художньо-інтонаційний образ життя в уявленні дитини: педагогічний ракурс. Розкрито зміст художнього простору як об'єктивної основи формування цінностей особистості. Показано співіснування в художньому просторі педагогічно керованого і стихійного інформаційного потоків та їхню роль у формуванні ціннісної сфери дитини. Обґрунтовано і введено в педагогічний контекст дефініцію художньої інтонаційності як смислової ознаки художнього твору (музичної, пластичної інтонації, логосфери, візуального образу як згорнутої інтонації). Запропоновано тлумачення художньо-інтонаційного образу життя як суб'єктивного чинника формування особистісної художньої цінності людини. Висвітлено змістове наповнення художньо-інтонаційного образу життя в уявленні дітей. Акцент зроблено на суб'єктності дитини в художньому просторі як механізмі утворення її цінностей у мистецтві. Показано логіку зміни художньо-інтонаційного образу в історико-культурному ракурсі. Подано авторське пояснення особливостей формування художніх цінностей дітей як об'єктивних і детермінованих соціокультурними процесами. Продемонстровано об'єктивність утворення субкультур як особистісних смислових утворень, а також тенденцію поглиблення замкненості субкультур у сучасному художньому просторі, що висвітлює труднощі педагогічного впливу на внутрішній світ дитини.

Ключові слова: мистецькі цінності, художній простір, особистісна мистецька цінність, художньо-інтонаційний образ життя, субкультурність.

ОКСАНА КОМАРОВСКАЯ. Художественно-интонационный образ жизни в представлении ребенка. Раскрыто содержание художественного пространства как объективной основы формирования ценностей личности. Показано сосуществование в художественном пространстве педагогически управляемого и стихийного информационного потоков и их роль в формировании ценностной сферы ребенка. Обосновано и введено в педагогический контекст дефиницию художественной интонационности как смыслового признака художественного произведения (музыкальной, пластической интонации, логосферы, визуального образа как свернутой интонации). Предложено интерпретацию художественно-интонационного образа жизни как субъективного фактора формирования личностной художественной ценности

человека. Освещено содержательное наполнение художественно-интонационного образа жизни в представлении детей. Акцентирована субъектность ребенка в художественном пространстве как механизме образования ценностей в искусстве. Показана логика изменения художественно-интонационного образа жизни в историко-культурном ракурсе. Предложено авторское объяснение особенностей формирования художественных ценностей детей как объективных и детерминированных социокультурными процессами. Продемонстрирована объективность возникновения субкультур как личностных смысловых образований, а также тенденцию углубления замкнутости субкультур в современном художественном пространстве, которая обуславливает трудности педагогического влияния на внутренний мир ребенка.

Ключевые слова: художественные ценности, художественное пространство, личностная художественная ценность, художественно-интонационный образ жизни, субкультура.

OKSANA KOMAROWSKA. Artystyczno-intonacyjny obraz życia w wyobraźni dziecka: perspektywa pedagogiczna. W artykule ujawnia się sens przestrzeni artystycznej jako obiektywnej podstawy kształtowania wartości jednostki. Pokazano współistnienie w przestrzeni artystycznej sterowanych pedagogicznie i spontanicznych przepływów informacji oraz ich rolę w kształtowaniu wartości dziecka. Uzasadniono i wprowadzono w kontekst pedagogiczny definicję intonacji artystycznej jako cechy znaczeniowej dzieła sztuki (intonacja muzyczna, plastyczna, logosfery, obrazu wizualnego jako intonacji skondensowanej). Zaproponowano interpretację artystycznego i intonacyjnego obrazu życia jako subiektywnego czynnika kształtowania osobowościowej wartości artystycznej człowieka. Podkreślono treść artystycznego i intonacyjnego obrazu życia w wyobraźni dzieci. Nacisk kładziony jest na podmiotowość dziecka w przestrzeni artystycznej jako mechanizm kształtowania jego wartości w sztuce. Pokazano logikę zmiany obrazu artystycznego i intonacyjnego w perspektywie historyczno-kulturowej. Podano wyjaśnienie autora osobliwości kształtowania się wartości artystycznych dzieci jako obiektywnych i determinowanych przez procesy społeczno-kulturowe. Przedstawiono obiektywność formowania się subkultur jako osobowościowych formacji znaczeniowych, a także tendencję do pogłębiania odizolowania się subkultur we współczesnej przestrzeni artystycznej, co pokazuje trudności pedagogicznego oddziaływania na wewnętrzny świat dziecka.

Słowa kluczowe: wartości artystyczne, przestrzeń artystyczna, osobista wartość artystyczna, artystyczno-intonacyjny obraz życia, subkulturowość.